

You have downloaded a document from

The Central and Eastern European Online Library

The joined archive of hundreds of Central-, East- and South-East-European publishers, research institutes, and various content providers

Source: Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria științe filologice
Annals of the West University of Timisoara. Philological Studies Series

Location: Romania

Author(s): Maria Frențiu, Mața Țaran Andreici, Gabriel Bărdășan, Ileana Neli Eiben, Iulia Cosma, Camelia Manolescu, Elena Pîrvu, Raluca Ciorteș

Title: Recenzii
Reviews

Issue: 55/2017

Citation style: Maria Frențiu, Mața Țaran Andreici, Gabriel Bărdășan, Ileana Neli Eiben, Iulia Cosma, Camelia Manolescu, Elena Pîrvu, Raluca Ciorteș. "Recenzii". Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria științe filologice 55:155-172.
<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=593473>

EMILIA DAVID, CONSECINȚELE BILINGVISMULUI ÎN TEATRUL LUI MATEI VIȘNIEC, BUCUREȘTI, EDITURA TRACUS ARTE, 2015, 579 p.

Receptarea unui autor care, din diferite motive, ajunge să își scrie opera într-o limbă diferită de cea maternă pune cercetătorului nu puține probleme de natură metodologică și deontologică, deoarece este constrâns să asume o postură incomodă, în virtutea operării cu anumite concepte și definiții susceptibile să atingă puncte nevralgice și să provoace disensiuni virulente cu privire la includerea respectivului scriitor într-o anumită cultură, în detrimentul celorlalte. Când acesta își elaborează operele concomitent în limba țării de adopție și în cea maternă sau într-una dintre cele două și ulterior colaborează cu un traducător nativ sau se autotraduce, dificultatea crește exponențial în paralel cu riscul de implozie a întregului demers interpretativ. Emilia David a reușit să evite aceste neajunsuri printr-un uriaș efort de natură sintetică și analitică, abordând în mod ponderat și cu acribie subiecte a căror natură solicită o abordare interdisciplinară, extrem de apreciată în cercetarea umanistă, deși nu tocmai simplu de realizat, datorită faptului că este adesea confundată cu multidisciplinaritatea.

Consecințele bilingvismului în teatrul lui Matei Vișniec pune la dispoziția publicului român și românofon o jumătate din cea de a doua teză de doctorat a Emiliei David, prima, de italianistică, fiind susținută la Universitatea din Torino în anul 2000. Cercetarea dedicată lui Matei Vișniec s-a desfășurat în perioada 2011-2015 sub auspiciile unei duble coordonări București -Torino, respectiv sub îndrumarea Prof. univ. dr. Ion Bogdan Lefter și a Prof. univ. dr. Bruno Mazzoni, în spiritul naturii sale transnaționale și internaționale. Volumul conține o amplă introducere (p. 11-27) și are o structură binară, după cum urmează: *O perspectivă traductologică asupra literaturii lui Matei Vișniec: traducere, autotraducere și bilingvism și Ecouri franco-italiene ale receptării operei dramatice a lui Matei Vișniec*. În partea finală, în afară de concluzii, se regăsesc două anexe: prima constituie un material inedit și anume transcrierea unei convorbiri telefonice purtate cu M. Vișniec în 2013 (p. 510-520), în timp ce a doua oferă câteva repere esențiale pentru un profil biobibliografic al dramaturgului româno-francez (p. 521-524). Vasta bibliografie (p. 525-568) și indicele de autori (p. 569-679) sunt grăitoare în ceea ce privește volumul de muncă depus și intenția de exhaustivitate care a animat-o pe autoare. În introducere sunt prezentate și motivate direcțiile de cercetare, precum și metodologia abordată. În deplin acord cu principiile de deontologie profesională, autoarea specifică faptul că în volum a utilizat concepte din studii anterioare, însă sub o altă denumire, astfel «faza traducerii și autotraducerii» este înlocuită cu etapa de «bilingvism parțial sau incipient», iar «faza de bilingvism» cu etapa de «bilingvism deplin sau matur». Este vorba, în fond, de o nuanțare terminologică pe deplin justificată: „Așadar, am folosit anterior termenii «autotraducere» și «bilingvism» într-un sens mai degrabă restrâns, pentru a desemna două *proces*e graduale de scriitură, care reprezintă nivele de competență lingvistică diferite și – aspect de-o relevanță fundamentală – inclusiv un mod distinct de al autorului de a se situa față de propria operă, paralel cu trecerea sa treptată de la ipostaza de autor-traducător într-o a doua limbă percepută inițial ca străină (faza a doua), la cea de autor bilingv, care își concepe deliberat opera ca un neobosit «transfer» dintr-o limbă în cealaltă, ambele idiomuri ajungând să-i procure aproape același grad de apartenență (faza a treia).” (p. 15). Cele două părți ale volumului sunt structurate în șapte subcapitole, cinci vizând abordarea traductologică și două, aspectele receptării dramaturgiei lui Vișniec în Italia și Franța: Cap. I

Preambul la problematica autotraducerii operei dramatice a lui Matei Vișniec, Cap. II Demersul traducția între procedeele traducerii auctoriale și cele ale traducerii alografe, Cap. III Etapa „bilingvismului deplin”: al treilea corpus al operei lui Matei Vișniec, Cap. IV Traducere și autotraducere în poezia și romanele lui Matei Vișniec. Relația autorului cu traducătorii săi, Cap. V Preambul la receptarea operei dramatice a lui Matei Vișniec, respectiv Cap. I Receptarea operei dramatice în Franța și Cap. II Receptarea operei dramatice în Italia. Fiecare capitol este la rândul său împărțit în subcapitole care facilitează accesul la structura de adâncime a demersului hermeneutic al autoarei. Aceasta se dovedește a fi extrem de meticuloasă și deosebit de atentă la nevoile unui cititor nefamiliarizat cu metalimbajul traductologic, de care nu abuzează. Aparatul teoretic nu este un suport rigid pe care se grefează analiza, între cele două instituindu-se o relație de natură simbiotică, astfel încât elementele de teorie devin parte integrantă a procesului interpretativ. Un alt mare merit al cercetării Emiliei David este că introduce în circuitul românesc informații referitoare la dramaturgia lui M. Vișniec obținute prin consultarea unui număr impresionant de materiale bibliografice, dintre care unele rare sau dificil de reperat: „În afara amplului fond arhivistic – compus din articole apărute în presa națională și locală din Franța, din afișe, pliante, fotografii ale spectacolelor și dosare de presă ale companiilor care au reprezentat piese ale lui M. Vișniec la Festivalul din Orașul Papilor – , fond conservat de Biblioteca de la „Maison Jean Vilar” din Avignon, sediul regional al Bibliotecii Naționale a Franței, același gen de documente bibliografice este disponibil în arhiva La Chartreuse – Centre National des Écritures du Spectacle (Villeneuve-lès-Avignon) și la Médiathèque Ceccano din Avignon. Alte informații indispensabile procurării unor articole de presă mi-au fost oferite de „Service Documentation” al cotidianului local *La Provence*, care a dedicat de-a lungul anilor numeroase semnalări și recenzii mizanscenelor inspirate de dramaturgia lui M. Vișniec. Pentru acoperirea «domeniului francez» am mai recurs la serviciile de împrumut internațional asigurate de Biblioteca de Filozofie și de Biblioteca Inter-departamentală „Gioele Solari” ale Universității din Torino. Au fost prețioase pentru alcătuirea acestei lucrări materialele păstrate în arhiva personală și oferite în scopul documentării de Matei Vișniec însuși.” (p. 494-495).

Consecințele bilingvismului în teatrul lui Matei Vișniec reprezintă un reper bibliografic esențial și totodată o potențială sursă de inspirație pentru tinerii cercetători în formare. Solid fundamentat teoretic, studiul propune interpretări inedite și chibzuite, întregul demers auctorial stând sub semnul echilibrului și al pertinentei. La acest fapt e posibil să fi contribuit și experiența dobândită de Emilia David din activitatea sa traductivă soldată cu publicarea volumului *Manifestele futurismului* la Editura Art în 2009.

Iulia COSMA